

PENKIOLIKTAS SKYRIUS

1938 m. Grosveidė – vokiečių kaimas Ukrainoje

Iš jaudulio linkstančiais keliais Nojus traukė į Valdheimą. Per pastaruosius trejus metus daugybę kartų buvo tame kelyje, daugybę kartų nuėjo tą dvidešimt penkių kilometrų atstumą, tačiau niekada taip nesijaudino kaip šiandien. Žygiavo sparčiai. Kol mynė kilometrą po kilometro, danguje pamažu išblėso žvaigždės.

Galva net dūzgė nuo daugybės taisyklių, datų ir faktų, kuriuos kimšo į ją iki pat vidurnakčio, ruošdamasis paskutiniam egzaminui žodžiu. Nojus atsuko veidą į vėją, pakėlė smakrą, įtraukė į plaučius vėsaus, žvarboko oro, mėgavosi jo gaivinančiu poveikiu. Gal būtų reikėję pamiegoti kelias valandas ilgiau? Bet šiandien vis tiek buvo pernelyg susijaudinęs.

Šiandien sprendėsi jo ateitis. Turėdamas pašto tarnautojo diplomą ir darbą, už kurį mokami tikri pinigai, galės pagaliau oficialiai pasipiršti Jakobinei. Net ir jos tėvas negalės prieštarauti.

Nuo minties apie Jakobinę gyslose greičiau ėmė tekėti kraujas, o krūtinėje pasklido jauki šiluma. Juodu niekada nekalbėjo apie ateitį ir apie tai, ką vienas kitam iš tikrųjų jaučia, bet Nojus tikrai žinojo, kad ji nėra jam abejinga.

Be abejo, juodu beveik nesimatė nuo tada, kai prieš dvejus metus Jakobinė išvyko į Chortycią ir ten pradėjo lankyti mokytojų rengimo kursus. Užtat dabar laisvai galėjo vienas kitam rašyti laiškus, nes jos tėvas nekontroliavo jos gaunamo pašto. Nojus paglostė paskutinį

jos laišką, kurį nešiojosi vidinėje striukės kišenėje kaip laimę nešantį talismaną. Uosdamas jis vis dar jausdavo jos kvėpalus, kuriais ji kvėpindavo savo laiškus. Jų susirašinėjimas buvo toks gyvas ir betarpiškas, lyg juodu bendrautų akis į akį.

Nuo minčių apie Jakobinę įtampa atslūgo. Nojus nusišypsojo. Tą egzaminą jis išlaikys ir išlaikys puikiai, nes gerai žino, kodėl tai daro.

Maždaug pusiaukelėje Nojus nutarė trumpam stabtelėti. Buvo likusios dar dvi geros valandos kelio, o prakaitas jau dabar varvėjo per nugarą. Vos nusivilkus striukę, šalia pridardėjo vežimas. Ant vadeliotojo pasostės sėdėjo mergina, maždaug Nojaus amžiaus, ir įdėmiai jį apžiūrinėjo.

Regis, jai patiko tai, ką matė, nes šypsodamasi žvaliai užkalbino:

– Kur keliauji?

– Į Valdheimą.

– Sėsk, pavešiu.

– Ačiū.

Nustebęs dėl netikėtos sėkmės, Nojus užlipo į vežimą ir atsisėdo ant vežėjo suolo šalia jos.

– Aš Marija, bet daugelis mane vadina tiesiog Maša, – prisistatė ji, atmesdama per petį ilgą šviesią kasą.

Mergina buvo tikrai daili.

– Aš Nojus.

– Kokiais reikalais keliauji į Valdheimą?

– Šiandien rajono pašte laikau kvalifikacinį egzaminą.

Ji stebėdamasi pagiriamai švilptelėjo.

– O ko tu važiuoji į miestą?

Jos vežimas buvo tuščias, vadinas, ji neketino nieko parduoti.

– Turiu pasiimti tėvą iš ligoninės. Jis patyrė sudėtingą lūžį. Mes gyvename Franctalyje.

Nojus išsišiepė.

– O aš iš Grosveidės.

Kaimyninis Franctalio kaimas nuo Grosveidės buvo visiškai netoli, kaip sakoma, čia pat už kampo.

Maša akies krašteliu koketiškai pažvelgė į jį.

– Gal kada nors pasimatysime?

Paskui juodu visą valandą važiavo smagiai plepėdami. Nojui patiko jos tiesus būdas ir pasitikėjimas savimi. Regis, į viską ji žvelgė labai paprastai ir racionaliai, džiaugėsi gyvenimu, tokiu, koks jis yra, ir iš nieko nedarė tragedijos.

– Linkiu tau kuo didžiausios sėkmės laikant egzaminą, – palinkėjo ji, stabdydama vežimą prie pašto. – O jei norėsi atsšvęsti savo kursų pabaigą, tai Franctalyje sekmadienį bus šokiai.

– Ačiū. – Nojus pakėlė ranką atsisveikindamas, nežinodamas, kaip atsakyti į kvietimą.

O ji, regis, net ir nesitikėjo atsakymo, mirkstelėjo jam paskutinį kartą ir caktelėjo liežuvium, paragindama arklį.

Nojus tylomis žvelgė jai iš paskos ir stebėjosi pats savimi. Maša praskaidrino jam rytą, prapleveno kaip gairus vėjelis. Dabar jautėsi keistai, bet kartu ir kažkaip gerai.

Laikrodis prie pašto mušė aštuonias. Iki egzamino pradžios dar buvo likusios geros dvi valandos. Nojus atsisėdo ant didelio akmens, užmerkė akis ir atsuko veidą į šiltą saulę.

Kai jis atvėrė egzaminų klasės duris ir įėjo vidun, į jį susmigo trys poros rūšių, nedraugiškų akių. Nojų nupurtė šaltis, jam pasirodė, kad patalpoje temperatūra buvo bent dešimčia laipsnių žemesnė nei lauke. Vešlių antakių ir užraitytų ūsų savininkai tylėdami įdėmiai jį apžiūrinėjo.

Nojus nejaukiai kostelėjo.

– Labas rytas.

– Nojus Hafneris? – sklaidydamas popierius paklausė viduryje sėdintis vyras.

– Taip, – Nojus nevalingai įsitempė.

– Jūsų dokumentai? – Vyras ištiesė ranką ir Nojus paskubomis padavė jam savo asmens dokumentą bei leidimą laikyti egzaminą.

– Hm. – Vyriškis taip atidžiai tyrinėjo dokumentus, lyg būtų

įtaręs, kad jie suklastoti, bet galiausiai nenoriai linktelėjo galva. – Gerai pradėkime.

Dar niekada Nojus nebuvo laikęs tokio siaubingo egzamino. Tie vyrai klausinėjo visko, skersai ir išilgai, pačių įvairiausių dalykų. Jei vakar Nojus manė, kad persistengė, kai kuo stropiausiai mokėsi ne tik visko, ko reikia, bet dar ir papildomų dalykų, tai dabar suprato klydęs. Atrodė, kad egzaminuotojai tyčia siekia jį sužlugdyti, įrodyti, koks jis kvailas, nieko nesugebantis ir nieko nevertas. Buvo tokių baisių klausimų, kad Nojus stebėdamasis svarstė, kuriame gi vadovėlyje turėjo būti atsakymai į juos. Tikrai jų nebuvo nė viename iš tų, kuriuos jis kada nors laikė rankose.

Laikas slinko kankinamai lėtai. Nojaus marškiniai buvo visiškai permirkę nuo prakaito ir nepatogiai lipo prie nugaros. Jam jau visai neberūpėjo egzamino pažymys, tik norėjo, kad šis košmaras kuo greičiau baigtųsi.

– Palaukite lauke, – pagaliau nutraukė jo kančias vidurinis egzaminuotojas.

Nojus tyliai linktelėjo galva ir išnėrė iš kabineto. Koridoriuje susmuko ant grindų ir užsidengė galvą rankomis. Jis susimovė. Treji metai sunkaus darbo – viskas veltui. Jis amžiams pasmerktas likti vargšu laiškanešiu.

Iš nevilties sukišo pirštus į plaukus. O gal dar ne viskas prarasta? Gal jam leis perlaikyti egzaminą arba pakartoti paskutinių metų kursą? Juk negali viskas taip ir baigtis?

Sėdėjo susikrimtęs, kol kažkas papurtė jį už peties. Vadinasi, egzaminuotojai jau priėmė sprendimą.

– Drauge, Hafneri, prašom įeiti.

Nojus pašoko ir nuleidęs pečius nusekė paskui tą vyrą į egzaminų klasę.

Jautėsi kaip prieš tribunolą stovintis nusikaltėlis, kuriam netrukus bus paskelbtas nuosprendis.

– Turiu pripažinti, iš jūsų tikėjauisi daugiau, – pradėjo Fiodoras Maksimovičius, viduryje sėdintis egzaminuotojas, ir Nojus

įsitempė. – Visi kiti jūsų pažymiai buvo puikūs, – pridūrė rūsčiai žvelgdamas į Nojų.

Nojus abejingai atlaikė jo žvilgsnį. Jau vis tiek negalėjo nieko pakeisti. Viskas dabar buvo tų antakiuotųjų ir ūsuotųjų malonėje, jie sprendė jo ateitį. O egzaminavo jie nesąžiningai. Kuo daugiau Nojus apie tai mąstė, tuo labiau įsitikino, kad tai tiesa. Jie jam keršijo – kad ir už ką tai būtų – ir norėjo, kad jis tai pajustų ir atgailautų.

– Na, – atsидuso kalbėtojas, – bet į keletą klausimų atsakėte teisingai. Jūsų kvalifikacinis egzaminas vertinamas trejetu.

Nojus netikėdamas kilstelėjo galvą. Mažiau nei prieš tris valandas įvertinimas trejetu jam būtų atrodęs tikra katastrofa, o dabar tiesiog džiaugėsi, kad apskritai išlaikė egzaminą.

– Sveikinu, – sausai pridėjo egzaminuotojas.

– Ačiū, – Nojus nedrąsiai šyptelėjo.

Fiodoras Maksimovičius kažką brūkstelėjo priešais jį ant stalo padėtame popieriaus lape, paskui padavė jį Nojui sakydamas:

– Nuo šios dienos turite teisę dirbti pašto skyriaus viršininku.

Tai buvo pažymėjimas. Oficialus patvirtinimas, kad jis sėkmingai baigė mokslus.

– Šiuo metu neturime jums nuolatinio darbo vietos, todėl kol kas dirbsite kaip pavaduojantis darbuotojas. Pradėsite kitą savaitę, pirmadienį, – jis stabelėjo, peržvelgė savo dokumentus ir užbaigė: – Aukštutiniame Tokmake*.

Nojus lėtai linktelėjo galva. Miestelis buvo maždaug už penkiolikos kilometrų nuo Grosveidės. Vadinasi, kasdien reikės beveik tris valandas eiti pėšiomis ten ir atgal. Tai reiškė, kad jis neturės laisvo laiko ir labai mažai miegos. Bet teks kažkaip susitvarkyti.

– Prie pašto yra butas, kuriuo galite naudotis, kol ten dirbsite, – pridėjo vyriškis.

– Labai ačiū! – nudžiugo Nojus. Tokių sąlygų jis nesitikėjo.

– Štai, – burbtelėjo Fiodoras Maksimovičius, paduodamas Nojui

---

* Aukštutinis Tokmakas (ukr. *Верхній Токмак*) – kaimas Ukrainoje, Zaporizhivskio srityje, Černihivo rajone, apie 20 km į šiaurės rytus nuo Grosveidės.

rašta, patvirtinantį jo paskyrimą, ir voką, kuriame buvo įdėti du raktai. – Būkite ten pirmadienį ir nevēluokite.

– Tikrai būsiu. – Nojus susidėjo dokumentus ir atsisveikino.

Eidamas namo, Nojus pamažu suvokė, kokie dideli pokyčiai jo laukia. Po kelių dienų išvyks iš namų, vadovaus savo pašto skyriui ir bus už jį atsakingas. Tiesa, tik pavaduodamas, bet niekas jam nebeaiškins, ką daryti ir ko nedaryti, nei namie, nei darbe. Bus pats sau viršininkas.

Ši mintis ir jaudino, ir kartu baugino. Buvo įpratęs visais darbo klausimais kreiptis patarimo į Tarasą Gregoryčių, o nuo šiol jam teks tvarkytis pačiam.

Kai grįžo į Grosveidę, buvo jau vėlyva popietė, todėl pirmiausia nuvyko į savo senąją darbovietę pranešti Tarasui Gregoryčiui naujienų.

– Trejetas? – užsirūstino Nojus vadovas, išgirdęs jo rezultatą.

– Egzaminas buvo tikrai sunkus, – bandė teisintis Nojus. – Jie klausinėjo tokių dalykų, apie kuriuos niekada nebuvau girdėjęs.

Tarasas Gregoryčius suraukė kaktą.

– Pavyzdžiui, kokių?

Nojus pakartoto keletą klausimų, kuriuos buvo įsiminęs, ir su kiekvienu klausimu raukšlė Taraso Gregoryčiaus kakte vis gilėjo.

– Tie bjaurybės! – galiausiai sušuko pasipiktinęs Nojus viršininkas, trenkdamas kumščiu į stalą. – Jie tyčia smukdė tave, kad neduotų tau geresnės darbo vietos. Tikrai žinau, kad yra laisva pašto viršininko vieta Franctalyje ir dar viena tame pačiame Valdheime. – Jis netikėdamas purtė galvą. – Aš pats tave pasiūliau. – Jis atsiduso. – Akivaizdu, kad kažkas turi geresnius ryšius nei aš. Atsiprašau, vaikine.

– Nereikia! – sujaudintas Nojus ištiesė ranką savo viršininkui. – Jūs ir taip daug dėl manęs padarėte. Ačiū jums.

Tarasas Gregoryčius linktelėjo galva.

– Džiaugiuosi, kad padariau, tu nusipelnei šanso. Kada pradedi darbą?

– Pirmadienį. Tikiuosi, kad jums dėl to nekils problemų.

Po to, kai Tarasas Gregoryčius jam tiek padėjo, Nojus nenorėjo, kad jo viršininkas liktų be pagalbininko.

– Viskas gerai. – Tarasas Gregoryčius suplojo delnais. – Juk to ir tikėjaisi, jau užklausiau kolūkio personalo skyrių. Yra keletas jaunų vyrų, kurie tiktų į tavo vietą. Dabar, kai tavo ateitimi jau pasirūpinta, galėsiu priimti kitą.

– Tik dabar pagalvojau... – Nojus atsistojo. – Man taip pat reikia į kolūkio personalo skyrių. Turiu parašyti pareiškimą, kad išeinu.

– Bet rytoj tu dar paskutinę dieną dirbi čia! – sulaikė jį Tarasas Gregoryčius, pakeldamas rodomąjį pirštą.

– Žinoma! – išsišiepė Nojus. Jis nė už ką nebūtų praleidęs progos paskutinį kartą su paštu apeiti savo kaimą.

– Kaip sekėsi? – smalsiai paklausė Johanas, kai Nojus parėjo namo.

– Šiaip visai neblogai.

Nojus kilstelėjo ranką, norėdamas sušiaušti broliui plaukus, bet Johanas, kuris dabar buvo tik puse galvos už jį žemesnis, pasilenkė išvengdamas jo rankos.

– Ar gavai naują darbą?

– Taip, – atsakė Nojus ir nuvargęs atsisėdo ant taburetės. – Nuo pirmadienio dirbsiu Aukštutiniame Tokmake. Ko turim valgyti?

– Aukštutiniame Tokmake? – Johanas suraukė nosį. – Tai gana toli.

– Žinau, todėl ten man duodamas atskiras butas.

– Visas butas tau vienam?

Nuostaba brolio balse gerokai pakėlė Nojaus savivertę.

– Taip, – išdidžiai patvirtino jis.

Johanas šelmiškai nusišypsojo.

– Tai gerai. Pagaliau turėsime čia daugiau vietos ir nereikės kęsti tavo bjauraus knarkimo.

– Ei! – pasipiktino Nojus ir jau rengėsi duoti brolišką sprigtą Johanui į galvą, bet tas vikriai išsisuko.

Nojaus skrandis urzgė. Nesulaukęs atsakymo į klausimą apie maistą, jis atsistojo ir nuėjo prie viryklės. Puodai buvo tušti. Nusivylęs Nojus pakilnojo dar keletą dangčių.

– Ar visai nėra ko valgyti?

– Spintelėje dar yra šiek tiek duonos, – nerūpestingai mestelėjo Johanas.

– Tik tiek? – stebėjosi Nojus, radęs ploną žiauberėlę.

Johanas gūžtelėjo pečiais.

– Buvau alkanas. Man taip pat reikia valgyti ir augti. Kitaip nei tu, aš negaliu maitintis kolūkio valgykloje.

– Na, nuostabu! – irzo žiaumodamas sausą duoną Nojus. – Visą dieną išbuvęs kelyje, pareinu namo ir nerandu jokio padoraus maisto.

– Ko tu nori? – Johanas pasipūtęs gūžtelėjo pečiais. – Moterų dar nėra.

– Gal tau pačiam reikėtų išmokti gaminti valgi? – šyptelėjęs pasiūlė Nojus.

Dabar, kai Rūta lankė siuvėjų kursus ir namo grįždavo vėliau nei motina, Johanas dažniausiai leisdavo laiką namuose vienas.

– O tu ar moki? – provokavo Johanas, sukryžiaęs rankas ant krūtinės.

– Man ir nereikia, aš gaunu visą maitinimą.

– Ir Aukštutiniame Tokmake gausi?

Klausimas Nojų užklupo nepasiruošusį ir visiškai pribloškė. Aukštutinis Tokmakas greičiausiai nebuvo net kolūkis, o jei ir buvo, tai Nojus bus ne jo, o pašto darbuotojas. Jis negalės naudotis bendra kolūkio virtuve.

Šypsena jo veide dingo. O varge, į ką jis įsivėlė?

– Beje, šiandien tau atėjo du laiškai, – maloningai pakeitė temą Johanas. – Vienas nuo Jakobinės... – dirbtinai paaukštintu balsu nutęsė jis ir maivydamasis ėmė uostinėti nedidelį voką.

– Duokš čia! – Nojus nekantriai išplėšė laišką jam iš rankų.

– Gal tu pirmiau paskaityk šitą. Jis atrodo svarbesnis, – Johanas padavė jam antrąjį.

– Iš karinio komisariato?

Plėšdamas voką, Nojus skrandyje pajuto nemalonų jausmą. Kiti jo amžiaus vaikinai jau seniai buvo pašaukti į kariuomenę, bet jis iki šiol dar nebuvo gavęs šaukimo.

– Čia rašoma, kad per savaitę privalau prisistatyti patikrinimui.

Nojus nusiminęs pasitrynė kaktą. Kodėl būtent dabar? Rytoj – paskutinė darbo diena kolūkyje, pirmadienį reikia pradėti dirbti Aukštutiniame Tokmake, o kada rasti laiko tam patikrinimui?

– Turėsi tarnauti kariuomenėje? – baugščiai paklausė Johanas.

– Nežinau, – tyliai prisipažino Nojus.

Jei nepasiseks, galės nebesijaudinti dėl naujojo darbo, vis tiek nepės jo pradėti. Nusivylęs šniojo kumščiu į medinę sieną. Pastaruosius trejus metus plėšėsi, mokėsi iki išnaktų, kad gautų darbą pašte, tačiau neturėjo nė menkausio noro ginti tą valstybę, galbūt net aukoti gyvybę už šalį, kuri jo šeimą taip pažemino, kankino ir įstūmė į didžiulį vargą. Savo nuomonę apie valdantįjį režimą jis dažniausiai sugebėdavo pasilaikyti sau, kad nekeltų pavojaus šeimai, tačiau to, kas buvo, niekada nepamirš.

Tuo metu atsilapojo daržinės durys. Namo parėjo mama su Rūta.

– Kas čia vyksta? – niūrią nuotaiką iškart pajuto motina.

– Gavau kvietimą į karinį komisariatą.

– Aha, – mamos veide įtampa atslūgo, ji greitai susivokė. – Tai tik sveikatos patikrinimas, jis dar nieko nereiškia, – nuramino ji sūnų ir priėjusi pabučiavo. – Kaip sekėsi egzaminas?

– Visai neblogai. Nuo pirmadienio turiu naują darbą.

Staiga jam pasirodė, kad rytas buvo kažkada labai seniai, prieš visą amžinybę. Eidamas namo tikėjosi, kad pagaliau galės pradėti savarankišką gyvenimą. O dabar susidūrė su nauju faktu, kuris jaukė jo ateities planus.

– Nenoriu eiti į kariuomenę! – pratrūko jis. – Nenoriu tarnauti tai nusikalstamai sistemai ir dar su ginklu rankose!

Nenorėjo tapti toks pats kaip tie vyrai, kurie išvijojus iš namų, kurie iš jų viską atėmė, kurių sąžinę turėjo slėgti tėvo ir mažojo Henriko mirtys.

– Ššš! – mama išsigandusi išplėtė akis.

Nojus mėšlungiškai gaudė orą.

– Atsiprašau. Buvo labai sunki diena.

Mama raminau jam paglostė jam nugarą.

– Pirmiausia užvalgyk. Parnešėme šviežios duonos. Rūta, gal gali užplikyti arbatos? – Ji palaukė, kol Nojus atsisėdo prie stalo. – Tai tik sveikatos patikrinimas, – kalbėjo ji švelniai, tačiau pabrėždama kiekvieną žodį. – Kai jie išgirs, kad esi priimtas į naują darbą, tikrai neims tavęs. Darbininkų jiems dabar trūksta labiau nei kareivių. Tik, prašau, būk geras, – tęsė ji pamokomai, – neparodyk, kad nenori tarnauti. Geriausia apskritai nesakyti nieko tokio, kas galėtų atrodyti kaip nenoras arba kritika.

– Žinau, – sumurmėjo Nojus.

Juk nebuvo kvailas, puikiai žinojo, kaip greitai šiais laikais galima užsitraukti milžinišką bėdą.

Mama padavė jam garuojantį puodelį saldžios juodosios arbatos.

– Kas čia? – paklausė ji ir suraukė kaktą, kai Nojus paskubomis pastūmė į šalį Jakobinės laišką, kad ant jo neužlašėtų arbata.

– Ar vėl nuo jos? – mamos balse aiškiai girdėjosi nepritrimas.

– Taip.

Nojus įsikišo laišką į kišenę. Nenorėjo tos temos aptarinėti su mama. Ir vėl.

Regis, jai atrodė kitaip.

– Nojau, – atsidususi, dėdama ranką jam ant peties, pradėjo ji. – Ta mergaitė ne tau.

– Iš kur tu žinai?

– Jos tėvas yra stambus paukštis. Jis prisitaikė prie tų taisyklių, kurių tu taip nekenti. Kaip manai, kodėl jis iškilo taip aukštai? Tikrai turėjo įskusti ir pasiūsti į mirtį ne vieną savo tėvynainį.

Nojus papurtė galvą. Jis nenorėjo apie tai galvoti.

– Su Jakobine tai neturi nieko bendra.

Mama pyktelėjo:

– Jis jos tėvas! Kaip manai, kas nutiks, kai jis sužinos apie

judviejų susirašinėjimą? Žinai, kaip greitai tu gali kur nors dingti, jei jis to panorėtų?

– Kodėl jis tai darytų? Mes tik draugai.

– Žinoma.

Ji juo netikėjo. Bet tai buvo tiesa. Deja.

Mama veidmainiškai nusišypsojo.

– Jei jau taip, tai sekmadienį galėtum su Rūta nueiti į šokius. Kaime daug mielų merginų, kai kurios tikrai ten ateis.

Nojus galvoje šmėstelėjo mintis apie Mašą. Jei jau su kuo nors šokti, tai tada su ja. Maša yra linksma, graži ir pasitikinti savimi mergina. Išsigandęs pats savęs, papurtė galvą.

– Tau būtų gerai prasiblaškyti, – bandė jį įkalbėti motina, neteisingai supratusi jo judesį.

– Ne šikart, – sutrikęs atsakė Nojus, paskui žvilgtelėjo į ant stalo padėtą karinio komisariato laišką. – Kas žino, gal per ateinančius dvejus metus man išvis nereikės galvoti apie jokiais merginas, – burbtelėjo jis.

Staiga ta mintis jam pasirodė ne tokia jau bloga.

Kitą rytą švintant Nojus iškeliavo į karinį komisariatą. Tikėjosi, kad, jei pasiseks ir ilgai neužtruks, nepavėluos net į darbą. Apsidrausdamas dėl viso pikto paprašė Rūtos, kad ši, eidama į darbą, užsuktų į paštą ir praneštų apie tai Tarasui Gregoryčiui.

Komisariato koridoriuje prie patikrinimo kabineto durų jau sėdėjo kitas vaikinys, kurį Nojus iš matymo pažinojo. Nojus tylėdamas atsirėmė į sieną šalia jo ir tikėjosi, kad tas vaikas jo nekalbina. Buvo rimtai nusiteikęs laikytis motinos pamokymų. Bet veltis į melą nenorėjo. O dar labiau nenorėjo leistis į pakilias propagandines kalbas apie tai, kokia puiki Raudonoji armija ir kokia garbė bus joje tarnauti.

Tačiau Nojus malda nebuvo išklaudyta, vaikinukas prabilo:

– Kaip manai, ar jie mus paims?

– Nežinau, – gūžtelėjo pečiais Nojus.

– Aš tai... ne tai, kad nenorėčiau... – pasimuistė vaikinai, – bet mano mama ligota, beveik negali nieko dirbti. O dabar, kai ką tik baigiau traktorininkų kursus, galėčiau pasirūpinti šeima.

– Labai gerai suprantu, – draugiškai atsakė jam Nojus, suvokęs, kad jis toli gražu ne vienintelis, kuriam pastaraisiais metais buvo sunku ir kuris pagaliau tikėjosi geresnių dienų.

Vaikinas žiojosi dar kažką sakyti, bet Nojus pamatė iš koridoriaus galo kažką ateinant. Jis skubiai bakstelėjo alkūne pašnekovui į šoną. Prie jų artėjo vyresnio amžiaus vyriškis baltu chalatu ir griežtu veidu. Eidamas pro šalį, jis paniekinamai juodu nužvelgė, paskui atrakino kabineto duris ir įsakė:

– Užeiokit.

Pirmasis vaikinai paklusniai nusekė jam iš paskos.

Nojus atsirėmė pakaušiu į sieną ir mintyse skaičiavo minutes. Į koridorių sugužėjo dar keletas jaunuolių. Nojus nekrepė į juos dėmesio. Iki šiol sėkmingai slopino mintį, kad gali būti pašauktas į kariuomenę, ir neleido jai išsiplėtoti. Dabar ji pakibo virš jo kaip tamsus audros debesys. O kas, jei jie iš tiesų pašauks jį į kariuomenę, privers veržtis į nekaltų žmonių namus su ginklu rankoje ir jis turės nespriešindamas vykdyti kiekvieną, kad ir patį nežmoniškiausią, įsakymą?

Patikrinimo kabineto durys atsidarė anksčiau, nei Nojus sugalvojo atsakymą. Vaikinai išėjo perbalę, visiškai išblyškusiame veidu.

– Na? – tyliai paklausė Nojus.

Vaikinas liūdnai kilstelėjo raštą, kurį laikė rankoje.

– Mano šaukimo įsakymas. Rytoj ryte turiu prisistatyti.

Nojus sudrebėjo. Tai štai kiek verti ką tik užbaigti mokslai ir darbo vieta. Akivaizdu, kad tai negelbsti nuo tarnybos kariuomenėje.

– Kitas! – iš kabineto šūktelėjo medikas ir Nojus medinėmis kojomis žengė vidun.

Durys už jo nugaros dusliai trinktelėjo, tas trenksmas atsiliepė Nojaus kūne, tarsi ant jo ką tik būtų užsivėręs karsto dangtis.

– Vardas ir pavardė?

Nojus pasistengė, kad jo balsas skambėtų tvirtai.

– Nojus Hafneris.

– Hafneris... Hafneris... – burbėjo sau po nosimi vyriškis, versdamas aukštą popierių šūsnį. – Taip, čia.

Paėmęs vieną aplanką, atvertė jį. Kol jis suraukęs antakius tyrinėjo aplanko turinį ir vis niūriau jį vartė, Nojus neramiai svarstė, kas ten galėtų būti.

– Gerai, – jis pagaliau pakėlė akis. – Nusirenkite.

Po to vyko tokia siaubingai žeminanti apžiūra, kokios Nojui dar nebuvo tekę patirti. Galiausiai gydytojas, regis, pamatė viską, ką norėjo pamatyti, ir liepė jam vėl apsirengti. Tuomet neįskaitoma veido išraiška rašė kažkokias pastabas Nojaus byloje. Vaikinas stovėdamas laukė, o širdis daužėsi kaip pašėlus.

– Galite eiti, – tarė gydytojas, net nepažvelgęs į jį.

Nojus dvejojo, nežinodamas, ar gali užduoti klausimus, kurie sukosi jam ant liežuvio. Kada sužinos sprendimą? Kokie jo apžiūros rezultatai?

Bet vyriškis energingai užvertė aplanką ir Nojus nusprendė netaupyti liūto už ūsų. Prieš jį ėjęs vaikinai iš karto gavo šaukimą į kariuomenę. Jei jis dabar išeina iš čia neturėdamas jokio rašto, vadinasi, viskas gerai.

– Viso gero, – linktelėjo jis gydytojui ir pasiskubino prie durų.

– Kitas! – nuaidėjo jam už nugaros, kai jis žengė į koridorių.

Kaip galėdamas greičiau Nojus išskubėjo laukan ir pasileido gatve. Lėkė, kiek kojos neša, kol net tolumoje nesimatė karinio komisarariato skyriaus. Tik tada sustojo, kelis kartus giliai įkvėpė ir atleido raumenis, kurie dabar ėmė virpėti.

Vis dar netikėdamas, kad tai viskas, Nojus šyptelėjo ir ištiesino pečius. Regis, patikra praėjo stebėtinai gerai.

– Kaip sekėsi? – paklausė Tarasas Gregoryčius, kai jis pagaliau atėjo į paštą.

– Nesu tikras, – sąžiningai atsakė jam Nojus. – Po patikrinimo mane išsiuntė be jokių komentarų. Greičiausiai tai susiję ne su mano fizine būkle, o su mano šeimos istorija.

– Hm, – neapibrėžtai numykė Tarasas Gregoryčius. – Aš tau kai ką turiu, – pakeitė jis temą. – Kadangi dabar tvarkysiesi savo pašto skyriuje, turėsi išsivirti arbatos. Nieko nėra geriau, kaip pradėti darbo dieną nuo puodelio saldžios, stiprios arbatos.

Tai pasakęs, jis palindo po savo stalu ir ištraukė iš ten samovarą. Daiktas, aišku, buvo ne naujas ir šiek tiek mažesnis už tą, kuris stovėjo ant Taraso Gregoryčiaus stalo, tačiau Nojus akimirkai neteko žado.

– Nereikėjo, – galiausiai išlemeno jis.

Tarasas Gregoryčius nusišypsojo.

– O, taip, tikrai reikėjo. Aš pasiilgsiu mūsų rytinės arbatos gėrimo ceremonijos. Bet man patinka mintis, kad ir tu ją kiekvieną rytą prisiminsi.

– Tikrai prisiminsiu, – entuziastingai pažadėjo Nojus. – Niekada nepamiršiu visko, ką dėl manęs padarėte.

– Tu esi geras žmogus, Nojau. Dabar galėsi eiti savo keliu.

Jis padavė Nojui krepšį su iš anksto surūšiuotu paštu.

– Sėkmės tau! O jei kada būsi netoliese, drąsiai užsuk.

– Ačiū.

Nojus jautėsi taip, tarsi jam tuoj plyštų krūtinė. Mielai būtų apkabinęs Tarasą Gregoryčių, bet, žinoma, tai būtų visiškai netinkama. Todėl tiesiog ištiesė jam ranką ir į rankos paspaudimą sudėjo viską, ko negalėjo išreikšti žodžiais.

– Iki pasimatymo, – Tarasas Gregoryčius padrąsinamai nusišypsojo ir linktelėjo galva. – Ir nepamiršk savo samovaro.

Šyptelėjęs Nojus pasibruko samovarą po pažastimi. Šiandien jis šiek tiek nukryps nuo savo maršruto ir pirmiausia nueis namo pasidėti gautą dovaną.